

ИМЕНА ПО ПРЕТКУ ИЛИ ВЕРСКОМ ПРАЗНИКУ

Родитељи српске деце у последње време често одлучују да им дају имена по неком претку или по верском празнику. Зато, после много година, у матичним књигама поново су присутне Анђелија, Смиљана, Гвозден, Сретен. Ако је дете рођено седмог јануара, често добија име Кристијан или Богдан, а ако је 27. јануара, дају му име Симеон, Сава, Ана или Растко. Међу најчешћим женским именима је Милица, а међу мушким Александар и Никола. Искуства матичара показују да су кризна времена родитеље увек враћала традицији кад је реч о избору имена за малишане.

цала је пред латинцом, која је у неким крајевима доспела и до српских гробаља. А гробља, некада скромна, почињу да личе на насеља: у њима се, уместо скромних споменика, подижу зграде, у које се уноси намештај с омиљеним предмети-ма покојника.

ПРОМЕНЕ У МАЊИМ ПОРОДИЦАМА

Време нарушавања српског класичног ономастикона прати и тежња што мањој породици. Старомодно је, наиме, без обзира на могућност родитеља, имати више деце. Исувише анахорно звуче стихови из народних песама „девет браћа, девет Југовића“; „двие кћери и четири си-

српским континуитетом од досељавања Словена у ове крајеве.

У овом крају, пре свега, име најчешће даје кум, али углавном у договору с родитељима и ближњом родбином новорођенчета. Дете ће најчешће добити оно име које се, једноставно, некоме од њих допадне. То су већином она имена, домаћа или страног порекла, која су популарна и у другим нашим крајевима.

ДЕДИНО ИМЕ ДА — ОЧЕВО НЕ

Обични су и случајеви да дете добије име неког истакнутијег (најчешће преминулог) претка — дедино или прадедино (то је за женска имена ређе). Стричево

на“; па чак и „Два су бора упоредо расла и међу њима танковрха јела“, а савремено „Сине Марко, једини у мајке“ или, из новије песме, „Ој Јелена, кћери моја једна“. Иде се, дакле, у ново време и нови живот, али с модерним именима, па Марка замењују Алени, Саше, Бориси и Дејани, а Јелену, Сузане, Наташе, Жаклине и Катрин, односно Марка Маки, а Јелену Јеки.

Нарушавање ономастикона, ипак, није изменило српски традиционални именослов. Стара имена су се и даље давала, а стари обичаји чували. Чак су у свакодневном говору живели и ранији називи градова (Подгорица, Ужице) и улица (Улица краља Петра, Пашићева улица). Народно памћење се очувало. Традиционална имена су опет у моди.

Мотиви давања имена су различити. Свако име има своју „историју“ и свакако би било интересантно изложити све оно што се у вези с надевањем имена може чути у народу. То је, међутим, неисцрпна тема, па ћемо се овде задовољити излагањем само неких запажања из северне Метохије, старе српске области, са

име може се дати једино после његове смрти, а теткино и за њезина живота (ово је и разумљиво, с обзиром на живот у стричевој средини и, у принципу, далеко од тетака).

Очево име у овим крајевима може добити само посмрче, то јест дете рођено после очеве смрти. Мајчино име, међутим, даје се док је мајка жива, и то „од невоље“. Ова појава није ретка и забележена је у доста породица у којима су се родиле три девојчице или више њих једна за другом.

Давање девојчици мајчиног имена везано је за веровање да ће се после овога рађати мушка деца. Но, из истих разлога, то јест из жеље да се „стане“ с рађањем женске деце (или да се каже да је девојчица „доста“) и да се почну рађати мушка, чешће се дају имена као Стана, Станија, Станица, Станка, Станомирка, Достана и слична. Оваква имена дају се у доста случајева, из истих разлога, и другој девојчици у породици, а понекад и првој.

Због тога у овој средини има породица у којима се ова имена нижу

српског именослова, али ће сведочити о времену лаког падања под утицај са било које стране (прво с Истока, а онда са Запада) и непромишљене замене своје „готовине“ за туђу „вересију“.

Лако падање под туђ утицај пратило је и друге области српског духовног живота. Неукус је, наиме, бујао свуда око нас. Имена Стаљин (руски утицај), Тито (домаћа мода), Мики и друга на — и, за мушке и женске особе, односно Катрин и слична на сугласник, за женске (углавном под утицајем енглеског језичког подручја), нашла су место у српском именослову онда када су стару српску народну музику потискивала јавкања у арапском ритму и када су главни тргови и главне улице у свим нашим градовима и паланкама носили исто име (да и не по-

мињемо изражавање привржености вођи уграђивањем његовог имена у називе самих градова). У исто време су неки наши универзитети добијали имена политичара који с науком, па ни универзитетом, никада нису имали никакве везе, ако се изузме њихово, евентуално, својевремено недовршено студирање или касније, у принципу, гушење универзитетских аутономија. Тада су, наравно, и лоши ђаци, који никада нису постали ни студенти, постајали почасни доктори наука или чланови академија наука и уметности.

Мењање ономастикона пратиле су, дакле, многе промене у духовном животу народа. То је време највећег у нашој историји раскида с традицијом и религијом. Хиљадугодишња српска ћирилица узми-

УТИЦАЈ И ДРУШТВЕНИХ ОКОЛНОСТИ

Хана, Мила, Лена, Лана, Софија, Тара, Уна и даље су релативно популарна имена за девојчице, док је за дечаке, између осталог, најчешће име Матеј, а затим Андреј и Вук. Некада популарна имена Милица и Марко, полако се враћају у моду, а популарност једног имена траје до две године, кажу матичари. Они додају да нису ретка ни необична имена попут Искре, Анђелије, а у последње време актуелно је и Анђелина, као и Захарије. Ипак, једно се никада не мења које год да је време или општина у питању. Увек има родитеља који бирају име у складу са актуелним друштвеним догађањима. После рата, у Југославији је било највише Слободана и Слободанки, а у време комунизма дечаци су се често звали Југослав, а девојчице Југослава. Када је Новак Ђоковић побеђивао месецима без пораза, Новак је било најчешће име за дечака у многим општинама.